

LATYN TWEEDE ADDISIONELE TAAL: VRAESTEL I

Tyd: 2½ uur

200 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye en 'n Antwoordblad.
 2. Lees die vrae noukeurig deur.
 3. Beantwoord AL die vrae in Afdeling A en EEN vraag uit Afdeling B.
 4. Nommer jou antwoorde presies soos die vrae genommer is.
 5. Antwoorde op Vrae 3.5 en 4.6 moet volgens die instruksies op die Antwoordblad geskryf word.
 6. Lewer asseblief jou Antwoordblad saam met jou Antwoordboek in. Vul asseblief jou eksamennommer op die Antwoordblad in.
 7. Dit is in jou eie belang om leesbaar te skryf en jou werk netjies aan te bied.
-

AFDELING A VOORGESKREWE WERKE**Beantwoord al vier vrae in Afdeling A.****VRAAG 1**

ecce undique me varius clamor circumsonat: supra ipsum balneum habito. propone nunc tibi omnia genera vocum quae in odium possunt aures adducere. cum fortiores exercentur et manus plumbo graves iactant, cum aut laborant aut laborantem imitantur, gemitus audio; quotiens retentum spiritum remiserunt, sibilos et acerbissimas respiraciones. si vero pilicrepus supervenit et numerare coepit pilas, actum est. adice nunc scordalum et furem deprensum et illum cui vox sua in balineo placet. praeter istos quorum, si nihil aliud, rectae voces sunt, alipilum cogita tenuem et stridulam vocem, quo sit notabilior, subinde exprimentem nec umquam tacentem, nisi dum vellit alas et alium pro se clamare cogit.

[Seneca, Epistulae Morales 56.1 – 2]

- 1.1 Vertaal die uittreksel hierbo in Afrikaans. (30)
- 1.2 Ten spyte van die ligging van Seneca se woning kon hy sy studie voortsit. Verduidelik volledig hoe hy dit reggekry het. (4)
- 1.3 Soek twee voorbeelde van humor in die uittreksel en verduidelik hul trefkrag. (4)
- 1.4 Hoe laat Seneca die klanke van sy woorde die betekenis van reëls 4 – 5 versterk?
(*'quotiens retentum spiritum remiserunt, sibilos et acerbissimas respiraciones'*) (2)
- 1.5 Deur te verklaar *'praeter istos quorum, si nihil aliud, rectae voces sunt'* (reëls 6 – 7), onderskei Seneca tussen twee tipes klank, *rectae* en nog 'n tipe.
 - 1.5.1 Verduidelik hierdie stelling en regverdig Seneca se voorkeur. (2)
 - 1.5.2 Soek 'n voorbeeld van elke tipe klank in die uittreksel. (2)

[44]

VRAAG 2

principio, ut Catilina paucis ante diebus erupit ex urbe, cum sceleris sui socios, huiusce nefarii belli acerrimos duces, Romae reliquisset, semper vigilavi et providi, Quirites, quem ad modum in tantis et tam absconditis insidiis salvi esse possemus. nam tum, cum ex urbe Catilinam eiciebam (non enim iam vereor huius verbi invidiam, cum illa magis sit timenda, quod vivus exierit), aut reliquam coniuratorum manum 5 simul exituram aut eos, qui restitissent, infirmos sine illo ac debiles fore putabam. atque ego ut vidi, quos maximo furore et scelere inflammatos sciebam, eos nobiscum esse et Romae remansisse, in eo omnes dies noctesque consumpsi.

[Cicero, In Catilinam Orationes, Oratio Tertia 3 – 4]

2.1	Vertaal die uittreksel hierbo in Afrikaans.	(30)
2.2.1	Watter omstandighede het Catalina gedwing om Rome te verlaat?	(3)
2.2.2	Hoe regverdig Cicero sy gebruik van die woord ' <i>eiciebam</i> ' (reël 4)?	(2)
2.3	Wat was die samesweerders se groot flater wat Cicero voorsien het van al die bewyse wat hy nodig gehad het?	(5)
2.4	Aan wie word hierdie woorde van Cicero gerig?	(1)
2.5	Wat was die uiteindelijke lot van Catalina se mede-samesweerders?	(2)
		[43]

VRAAG 3

tum vero infelix fatis exterrita Dido
 mortem orat; taedet caeli convexa tueri.
 quo magis inceptum peragat lucemque relinquit,
 vidit, turicremis cum dona imponeret aris
 (horrendum dictu), latices nigrescere sacros 5
 fusaque in obscenum se vertere vina cruorem ...
 multaue praeterea vatum praedicta priorum
 terribili monitu horrificant. agit ipse furem
 in somnis feros Aeneas, semperque relinqui
 sola sibi, semper longam incommittata videtur 10
 ire viam et Tyrios deserta quaerere terra.

[Vergil, Aeneid Book IV, 450 – 455; 464 – 468]

- 3.1 Vertaal die uittreksel hierbo in Afrikaans. (20)
- 3.2 Wat is Dido se huidige gemoedstoestand? Motiveer jou antwoord met bewyse uit die teks. (3)
- 3.3 Verduidelik hoe die versmaat en ritme van reëls 1 en 2 die betekenis daarvan versterk. (2)

|tūm verō infelix fatīs exterrita|Dido
 |mōrtē orat taedet cāeli cōnvēxa tuēri|

- 3.4 Aeneas is harteloos en selfsugtig.
 Skryf 'n kort paragraaf om aan te dui of jy met hierdie stelling saamstem of, anders, weerlê die stelling.
 Gee minstens twee redes om jou mening te regverdig. (5)
- 3.5 Bestudeer reël 6 en 11. Merk enige elisie wat voorkom, asook die kwantiteite, en dui die versvoete en belangrikste *caesura* in elke reël aan.

Doen hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien word en plaas dit voor in jou Antwoordboek. (5)
[35]

VRAAG 4

hic ubi sidereus proprius videt astra colossus
 et crescunt media pegmata celsa via,
 invidiosa feri radiabant atria regis
 unaque iam tota stabat in urbe domus.

hic ubi conspicui venerabilis Amphitheatri
 erigitur moles, stagna Neronis erant.

hic ubi miramur, velocia munera, thermas,
 abstulerat miseris tecta superbus ager.

Claudia diffusas ubi porticus explicat umbras,
 ultima pars aulae deficientis erat.

reddita Roma sibi est et sunt te praeside, Caesar,
 deliciae populi, quae fuerant domini.

5

10

[Martial, Spectacula II]

- 4.1 Vertaal die uittreksel hierbo in Afrikaans. (20)
- 4.2 4.2.1 Wie het die Colossus oorspronklik opgerig? (1)
- 4.2.2 Waar was dit geleë? (1)
- 4.2.3 Wie het die Colossus verander en wat het die nuwe beeld voorgestel? (2)
- 4.2.4 Waar is die omskepte beeld uiteindelik geplaas? (1)
- 4.3 In sy verwysing na die keiser gebruik Martialis drie verskillende woorde: *regis* (reël 3), *praeses* (reël 11) en *dominus* (reël 12). Verduidelik die verskille in hul betekenis en Martialis se opsetlike bedoeling met die gebruik van al drie woorde. (4)
- 4.4 Soek twee voorbeelde van Martialis se gebruik van oordrywing in die uittreksel. (2)
- 4.5 Wat bedoel Martialis deur te sê '*reddita Roma sibi est*'? (2)
- 4.6 Skandeer reëls 11 en 12. Merk enige elisie wat voorkom, asook the kwantiteite, en dui die versvoete en belangrikste *caesura* in elke reël aan.

Doen hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien word en plaas dit voor in jou Antwoordboek.

(5)

[38]

160 punte

AFDELING B**BEANTWOORD ASSEBLIEF ÓF VRAAG 5 ÓF VRAAG 6****VRAAG 5 GRAMMATIKALE EN SINTAKTIESE GEBRUIK**

Lees elke stuk en beantwoord die vrae wat volg.

Let wel: Elke groep vrae hou verband met die uittreksel wat onmiddellik voor die groep vrae verskyn.

ecce undique me varius clamor circumsonat: supra ipsum **balneum** habito. propone nunc tibi omnia genera vocum quae in odium possunt aures adducere. cum fortiores exercentur et manus plumbo graves iactant, cum aut laborant aut laborantem imitantur, gemitus audio; quotiens retentum spiritum remiserunt, sibilos et acerbissimas respiraciones. si vero pilicrepus supervenit et numerare coepit pilas, actum est. adice nunc scordalum et furem deprensum et illum **cui** vox sua in balineo placet. praeter istos quorum, si nihil aliud, rectae voces sunt, alipilum cogita tenuem et stridulam vocem, quo **sit** notabilior, subinde exprimentem nec umquam tacentem, nisi dum **vellit** alas et alium pro se clamare cogit. 5

5.1 Soek in die stuk 'n voorbeeld van:

5.1.1 'n Imperatief (1)

5.1.2 'n Onvoltooide Deelwoord (Teenwoordige Deelwoord) (1)

5.1.3 'n Prolatiewe Infinitief (1)

5.2 Noem en verklaar die naamval van elk van die volgende:

5.2.1 *balneum* (reël 1) (2)

5.2.2 *cui* (reël 6) (2)

5.3 Noem die tyd en modus en verklaar die modus van:

5.3.1 *sit* (reël 8) (2)

5.3.2 *vellit* (reël 8) (2)

principio, ut Catilina paucis ante diebus erupit ex urbe, cum sceleris sui socios, huiusce nefarii belli acerrimos **duces**, **Romae** reliquisset, semper vigilavi et providi, Quirites, quem ad modum in tantis et tam absconditis insidiis salvi esse **possemus**. nam tum, cum ex urbe Catilinam eiciebam (non enim iam vereor huius verbi invidiam, cum illa magis sit **timenda**, quod vivus exierit), aut reliquam coniuratorum manum simul exituram aut eos, qui **restitissent**, infirmos sine illo ac debiles **fore** putabam. atque ego utvidi, quos maximo furore et scelere inflammatos sciebam, eos nobiscum esse et **Romae** remansisse, in eo omnes dies noctesque consumpsi.

5

5.4 Noem en verklaar die naamval van elk van die volgende:

5.4.1 *duces* (reël 2) (2)

5.4.2 *Romae* (reël 2) (2)

5.5 Noem die tyd en modus en verklaar die modus van:

5.5.1 *possemus* (reël 3) (2)

5.5.2 *restitissent* (reël 6) (2)

5.6 Verduidelik die konstruksie van '*timenda*' (reël 5) volledig. (2)

5.7 Watter vorm van die werkwoord is '*fore*' (reël 6)? (1)

tum vero infelix fatis exterrita Dido
 mortem orat; taedet caeli convexa tueri.
 quo magis inceptum peragat lucemque relinquat,
 vidit, turicremis cum dona imponderet aris
 (horrendum **dictu**), latices nigrescere sacros
 fusaque in obscenum se **vertere** vina cruorem ...
 multaque praeterea vatum praedicta priorum
terribili monitu horrificant. agit ipse furem
 in somnis ferus Aeneas, semperque relinqui
 sola sibi, semper longam incommitata videtur
ire viam et Tyrios deserta quaerere terra.

5

10

5.8 Soek in die uittreksel 'n voorbeeld van:

5.8.1 'n Onpersoonlike Werkwoord; (1)

5.8.2 'n Aanvangs- of Inchoatiewe Werkwoord; (1)

5.8.3 'n Deponens. (1)

5.9 Verduidelik hoe die Infinitiewe '*vertere*' (reël 6) en '*ire*' (reël 11) in hul gebruik verskil. (2)

5.10 Noem en verklaar die naamval van elk van die volgende:

5.10.1 *dictu* (reël 5) (2)

5.10.2 *terribili monitu* (reël 8) (2)

hic ubi sidereus **proprius** videt astra colossus
 et crescunt media pegmata celsa via,
 invidiosa feri radiabant atria regis
 unaque iam tota stabat in urbe domus.

hic ubi **conspicui venerabilis Amphitheatri**
 erigitur moles, stagna Neronis erant.

5

hic ubi miramur, velocia **munera**, thermas,
abstulerat miseris tecta superbus ager.

Claudia diffusas ubi porticus explicat umbras,
 ultima pars aulae deficientis erat.

10

reddita Roma sibi est et sunt **te praeside**, Caesar,
 deliciae populi, quae fuerant domini

- 5.11 Watter woordsoort is '*proprius*' (reël 1)? (1)
- 5.12 Noem en verklaar die naamval van elk van die volgende:
- 5.12.1 die frase *conspicui venerabilis Amphitheatri* (reël 5) (2)
- 5.12.2 *miseris* (reël 8) (2)
- 5.12.3 *Caesar* (reël 11) (2)
- 5.13 Wat is die onderwerp van die werkwoord '*abstulerat*' (reël 8)? (1)
- 5.14 Wat is die grammatikale konstruksie van '*te praeside*' (reël 11)? (1)
- [40]**

OF

VRAAG 6 SINNE VIR VERTAAL IN LATYN

Vertaal die volgende sinne in Latyn:

- 6.1 Dido het Aeneas so liefgehad dat sy nie kon verstaan waarom hy skielik Italië toe gevaar het nie. (9)
- 6.2 Hy het geweet dat hy die dogter teen die vader moes verdedig. (6)
- 6.3 'n Boek sal namens die digter na die huis gestuur word om Proculus te begroet. (7)
- 6.4 As Catullus Lesbia minder liefgehad het, sou hy nie so diep seergemaak gewees nie. (7)
- 6.5 Nadat hy sy nuwe huis gebou het, het Nero gesê dat hy uiteindelik 'n huis sou hê wat die keiser waardig is. (11)

40 punte

Totaal: 200 punte